

KÜLÖNFÉLÉK.

Olvasóinknak és előfizetőinknek kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog újévet kívánunk. A hit angyala térjen be minden házba, törölje le a könnyeket, enyhítse a keresztek súlyát s emelje Istenhez a lelkeket.

Az U. I. T. felolvasó- és közgyűlése. Folyó évi dec. 2-án este felolvasó- és evvel kapcsolatos közgyűlést tartott az U. I. T. Kolozsvárt az egyház disztermében. A közgyűlést Dr. Ferenczy Géza főgondnok, elnök nyitotta meg, amelynek keretében újabb 3000 leu pályadíjat ajánlott fel, valamely unitárius jelesünk emlékének felujtása céljából, amit a közgyűlés lelkes éljenzéssel vett tudomásul. Az elnöki megnyitót egész terjedelmében folyóiratunk jelen füzetében közöljük. Kövári Jakab kénosi lelkész „Az imádságról” tartott mélyreható és sokoldalú tanulmányon alapuló valláslélektani tanulmányt, melyet szintén közlünk. Vári Domokosnak az U. I. T. verspályázatán jutalmat nyert „Templomvédés” c. költeményét olvasta fel Szolga Ferenc papnövendék mély érzéssel és nagy hatással. Majd Benczédi Pál „Quo vadis?” c. tanulmányát olvasta fel Fikker János kövendi lelkész. Az aktuális tanulmányt is közelebbről közölni fogjuk. Öt perc szünet után két évi jelentést olvasott fel a főtitkár, a Keresztény Magvető szerkesztője és Hadházy Sándor pénztárnok, amelyeket a közgyűlés egyhangulag tudomásul vett s a szereplőknek és tisztviselőknek köszönetet mondott.

Egyházi Főtanács. A múlt évi Főtanács elmaradása miatt az ideinek a tárgysorozata annyira megbővült, hogy dec. 3-án, 4-én egész nap a késő éjszakai órákig és 5-én délig állandóan folyt a tanácskozás. Az érdeklődés is nagy volt. Nem térhetünk ki a tárgysorozat minden egyes pontjára s csak egy pár lényegesebb dologról emlékezhethetünk meg. Az elnöki tisztet dr. Ferenczy Géza

és Dr. Szent-Iványi József főgondnok váltogatva és Dr. Boros György püspök töltötték be. Dr. Ferenczy Géza mindenre kiterjedő és igazi egyházszerepetből fakadó elnöki megnyitóját egész terjedelmében jegyzőkönyvre venni határozta a Főtanács. A tárgysorozat rendjén Útő Bélának tb. esperesi, Gálfalvi Samunak tb. igazgatói címet adományozott. Az újonnan választott espereseket és f. ü. gondnokokat állásukban megerősítette. A sz.-kereszturkői f. ü. gondnokok lemondását nem vette tudomásul. Ellenben a püspöki, E. K. Tanácsi, valamint a többi bizottsági és tanügyi jelentéseket megnyugvással vette tudomásul. Az üresedésben levő gyakorlati teol. tanszéket Vári Alberttel töltötte be, míg dr. Varga Bélát a filozófiai tanszékről a rendszeres teol. tanszékre helyezte át. Választások rendjén jószágfelügyelőségi elnöknek Puksa Endrét, teol. dekánnak Vári Albertet, a kolozsvári kollégium igazgatójának Gálffi Zsigmondot, a sz. kereszturi főgimnáziumhoz pedig Szentmártoni Kálmánt választotta meg. Dr. Nagy Endrét, a sz.-kereszturi gazdasági iskola ágilis igazgatóját állásában véglegesítette. A jogtanácsosi tisztelet nem töltötte be, hanem Abrudbányai Géza mandátumát egy évre meghosszabbította. A tárgyalások rendjén a kedélyeknek sokszor a szélsőségekbe csapó hullámozását az elnökség komoly nyugodtsága és erélye lecsillapította. A főtanácsi szónok az idén Weress Béla, a tüzelelkű petrosényi lelkész volt, aki szépen felépített és hévvel előadott beszédben ecsetelte az unitarizmus jövő hivatását.

Józan Miklós püspöki vikárius papi működésének jubileuma a kitűzött időben impozáns keretek között emelkedett szellemű ünnepség keretében folyt le. Az unitárius templom és a folyósó szűknek bizonyult a közönség befogadására. A résztvett hatóságok és testületek képviselői között ott voltak Ravasz ref., Raffay ág. ev. püspök, a tudományegyetem és műegyetem rektora, a budai és pesti zsidó főrabbi, a főváros és a rendőrség s mindenek előtt a közoktatásügyi miniszter képviseletében egy miniszteri tanácsos, a különböző ifjúsági egyesületek küldöttei stb. Az E. K. Tanácsot és a püspököt dr. Gál Kelemen felügyelő gondnok képviselte. A rendes istentisztelet befejezése után közvetlenül megkezdődött az egyházközség közgyűlése dr. Tóth György gondnok vezetésével. A közgyűlésen elhangzott üdvözlő beszédek s külföldi hitsorsosaink meleg üdvözletei nyilván mutatták azt az általános rokonszenvet, melyet a jubiláns a legszé-

lesebb körökben élvez s azt a nagyrabecsülést, mellyel közéleti és papi működését értékelik. Az ifjúság szeretete jeléül kedves emlékekkel, az egyházközség mellszobra megmintázásával, a kormány a másodosztályú magyar érdemkereszttel a csillaggal tüntette ki. Az ünnepély után barátságos ebéd, este a Gellért-szálló nagytermében tiszteletére társasvacsora volt. Az erdélyi kiküldött a közgyűlésen az E. K. Tanács, a társas vacsorán a püspök nevében köszöntötte. Sok meleg érzelem és szárnyaló gondolat szállt az ünnepélyen és vacsorán az erdélyi hegyek felé.

Dr. Csiki Gábor kitüntetése. A budapesti missziói ház vezetőjét, dr. Csiki Gábor missziói lelkészársunkat fényes kitüntetés érte, amidőn az ország kormányzója főkormánytanácsosi címet adományozott neki. Örömmel értesültünk e magas kitüntetésről, mert ebben a lelkészi munka megbecsülését látjuk, amit a világ ritkán méltányol eléggé. Kivánjuk, hogy lelkészársunk az új cím fényével és annak sulya alatt még sok, nagy és sikeres szolgálatot tehesen.

Egy kedves Brassai-emlék. Albert Iván szivességéből Brassainak az alábbi, Byron után fordított és sajátkezüleg irt versét közöljük, melyet Albert Ilka emlék-albumába irt:

„Egy albumba.

Valamint egy hideg sírköven	És ha egy ezutáni éven
Egy név megállit elmenőt:	Olvasod ezt a nevet:
Ha megpillantod e levelem	Képzeld engem eltemetetten
Ébressze nevem a merengőt.	S velem egy szerető szivet.

Byron után Brassai s. k.“

Luther és Dávid F. 1483. nov. 10-én Eislebenben látta meg a napvilágot az a kis bányászfiu, aki későbbben szellemének és vallásos hitének fényével új útra terelte a kereszténységet s új világosságot gyujtott az üdvösségét kereső ember számára. A „sola fide” jelmondatával felvette a külső cselekedetek és szertartások vallása ellen és az „opus operatum” helyébe az egyéni hitet tette a vallás középpontjába. Mikor a wittenbergi vártemplom kapujára kitűzte híres 95 tételét, maga sem gondolta, hogy e lépésével új csapást nyit a kereszténység történetében. De, ha már ez útra rálépett, ott nem volt többé megállása. Bármilyen nehéz feladatra vállalkozott, de folytatnia kellett a harcot egész a diadalig. És ő folytatta is emberfeletti erővel s éppen e

kemény tusában nyitlak ki lelkének drága isteni adományai, amelyek a világtörténelem soha el nem halványuló hősvé avatták. Mint a bányászok, ő is kincset hozott felszínre. Nem aranyat és nem ezüstöt, hanem a hit- és lelkiismereti szabadság örök kincsét, melyet a rozsa soha meg nem emészthet. Ezért ünnepezték széles körben nov. 10-én születésének 450 ik évfordulóját azokban a templomokban, amelyek az ő lelkének varázserejére emelkedtek s amelyekben, mint olthatatlan lángot éltetik és táplálják szellemének megbecsülhetetlen örökségét.

Mi annál inkább csatlakozunk a kegyeletes évfordulóhoz, mert novemberben van a mi egyházalapító, első püspökünk halálának évfordulója is, aki a Luther lábaitól és városából hozta Erdély földjére azt a szabad szellemet, amellyel tovább vitte a reformációt s azt az unitarizmus tisztaságáig fejlesztette. Ott a bányászfiut, itt az egyszerű iparos család sarját jelölte meg az isteni gondviselés, hogy a názáreti ácsmester fiának eltemetett szellemét életre hívják s a sötétségben járóknak világosságul szolgáljanak. Isten útai kiszámíthatatlanok! Mi még a mártirok sirjánál is hálával borulunk le bölcsessége előtt s lelkünk meg nem szünő kegyeletével áldjuk azok emlékét, akiket arra méltatott, hogy lelkük pazar kincseivel gazdagítsák ezt a szegény világot.

Hamar István, a budapesti ref. teol. akadémiának 37 éven át kiváló professzora 66 éves korában meghalt. Az összehasonlító vallástörténet és vallásfilozófia kérdéseivel foglalkozott. A történeti vallások fokozatos fejlődését hirdette. Ezt a fokozatos fejlődést látta és tanította a biblia vallásos eszméiben is. Nemcsak a tudás, hanem a szív embere is volt, aki tudott lelkesülni és lelkesíteni. Ágilis munkát fejtett ki a különböző egyházi és társadalmi egyesületekben. Nem kereste a népszerűséget, de azért mindenki szeretetét és nagybecsülését kiérdemelte. Tanítványai lelkesültek érette s kegyelettel őrzik emlékét.

Vallás és politika. Németország politikai küzdelmeinek szélsőséges kilengéseiben — úgy látszik — a vallás is a politika sodró áradatába került. Ezt mutatja az a harc, amely az ó-protestáns és az u. n. északi germán kultusz között támadt a biblia miatt. Ez az utóbbi irányzat t. i. el akarja dobni a bibliának ószövetségi részét, mint amely kártékony hatásu, zsidó eredetű könyv. Az ó-protestánsok 3000 lelkész nevében tiltakoztak ez el-

len s tiltakozásukban többek között ezeket mondják: „Ezzel a mozgalommal a pogányság hatol be az evangélikus egyházba. És mi, az evangélium hirdetői nem akarjuk magunkra venni a próféta szemrehányását, hogy néma ebek vagyunk, hanem népünkkel együtt kötelességünknek megfelelően szembeszállunk az igazság meghamisításával. Ezért határozottan ragaszkodunk a szentíráshoz, mind az ó- mind az új testamentumhoz, melyet életünk és hitünk egyedüli szabályául és irányvonalának tekintünk és ragaszkodunk apáink hitéhez továbbra is.”

„Az unitarizmus végzetes lépést jelent a keresztyénség belső kiürítése és elerőtlenítése felé.” Ezt a támadásnak is beillő sommás elintézését a „Protestáns Szemle” idei évfolyamának 337. lapján olvassuk. Kapi Béla recenziója szerint dr. Pröhle Károly, a Prot. Szemle társszerkesztője, tisztel meg ezzel a tán mégsem egészen protestáns izü anathemával egy németül irt s magyarra még le nem fordított nagytudományú művében: *Die trinitarische Gestaltung des christlichen Gottesglaubens, ihre innere Nothwendigkeiten und ihre Bedeutung.* — „A szellemek nagy harcában — ugymond — a keresztyénség csak az eleven szentháromsághit erejével állhatja meg helyét és töltheti be az egész emberiségre kiható hivatását. A szentháromsághitről való minden letérés, tehát minden unitarizmus végzetes lépést jelent a keresztyénség belső kiüresítése és elerőtlenítése felé.” — Az üzenet nekünk szól, illik rá pár sorban felelni. Hogy az unitarizmus végzetesen nagy lépés, azt körülbelöl mi is tudjuk. Azt is rég tudjuk, hogy a szentháromsághit ide minket nem követhet. Nyomós okai lehetnek, amiket mi mindig igyekeztünk tiszteletben tartani, hiszen ez is hozzátartozik ahhoz a végzetes lépéshez. De azt is tudjuk ám, hogy arra a bátor emberre, aki 367 évvel ezelött legelöször meg merte és meg tudta itt tenni azt a végzetes lépést, egy kis jogos büszkeséggel tekint ma minden magyar ember, a szentháromsághívó is. Ne felejtsük el, hogy a hit Isten ajándéka. Ki hogy tölti meg élő tartalommal, az nem a hitcikkektől, az az embertől függ. Ha üres valakinek a keresztyénsége, az emberben van a hiba, nem a keresztyénben. A hitet éppen eleget reformáltuk, reformálnunk kellene végre az embert is. Kevesebb orthodoxiát s több végzetes lépést a nazareti evangélium felé!!!

(P. M.)

Wilbur. Ez a fáradhatatlan amerikai unitárius apostol, aki már huzamosabb idő óta tanulmányozza az európai unitarizmus történetét, aki a tavasz és a nyár folyamán a kolozsvári kollégiumunk könyvtárában is hónapokon keresztül szinte emberfeletti szorgalommal buvárkodott: értesülésünk szerint újabb angol segéllyel Hollandiában folytatja tanulmányait. Ugyanő nemcsak fölkereste Socinus Faustusnak Luklaviceban levő sírját, hanem lelkes gyűjtés útján szép emléket állított, amelyet a jövő évben az unitárius és más szabadelvű keresztények gyűlésével kapcsolatosan fognak felavatni.

Ram Mohun Roy. A nagy indus reformátor halálának, aki az őshindu, a mohamedán és keresztény vallások tanulmányozása alapján Brahma Somaj néven olyan ker. theista alapon álló egyházat alapított, amely méltán nevezhető unitáriusnak, 100.-ik évfordulóját ünneplik követői f. év december havában Kalkuttában. Az ünnepséghez csatlakoznak az angol és amerikai unitáriusok, akikkel szoros kapcsolatot tartottak és tartanak mind az alapító, mind a követői. Nekünk, erdélyi unitáriusoknak is megvan a kapcsolatunk ezekkel a távoli hitrokonainkkal, akiket Balázs Ferenc 1928-ban Amerikából hazatérő útjában meglátogatott. A jubiláris ünnepélyre az E. K. T. megbízásából a püspök úr üdvözlő iratot küldött.

Gyászír. *Székely Sándor* ny. tisztviselő, a kolozsvári unitárius egyházközség keblitanácsosa, f. év október 19.-én 74 éves korában meghalt. Ama régiszabásu unitáriusok közül való volt, akik nem az egyházból, hanem az egyháznak éltek. Nem azért volt unitárius, mert annak született, hanem hitbeli, erős meggyőződésből. Vallásos meggyőződését tettekben is nyilvánította. Szerette a templomot, pontos látogatója volt a gyűlési termeknek, kész szívvvel hozta meg anyagi áldozatait is a közjó oltárára. A rend és pontosság embere volt. Özvegye, három leánya és unokái mellett a kolozsvári egyházközség is kegyelettel őrzi emlékét.

Szerkesztésért felel: **VÁRI ALBERT.**

Nyilvános nyugtázás.

Nyilvános nyugtázás a Keresztény Magvetőre az utolsó nyugtázás óta történt befizetésekről.

P. p László (1932) 200, Gálffy Zsigmond ig. (1933) 150; Ébert Andras (1933) 200 L., Barabás István (1929—1933) 50 P. 1250 L., Albert Iván (1933) 200, Gálfalvi Samu (1931—33) 650, Kelemen Árpád (1933) 200, Pethő István (1929—30) részlet 1000, Bartók Endre 100, Gvidó Béla 50, Pál Tamás 50, Székely Tihamér 50, Mátyus Gergely 50, Ütő Béla 50, Kelemen István 100, Ifj. Kádár Lajos 100, Kisgyörgy Imre 50, Benczédi Pál 50, Török Mihály 50, Szász Dénes 50, Ekárt Andor 50, Pap Zsigmond 50, Kozma Zoltán 200, Katona Ferenc 50, Zsigmond József 50, Lőrinczi Domokos 50, Pálffy Árpád 50, Lőrinczi László 50, László Balázs 200, Pál Dénes siménfalvi 50, Török Elek 50, Katona József 100, Péter Ödön 50, Baint Albert 50, Simén Domokos 50, Zoltán Sándor 50, Bedő Miklós 50, Kővári Jakab 50, Fazakas Jenő 50, Balázs András 50, Nagy Béla Muzsna 50, Sigmond József Udvarhely 50, Báró József 50, Fazakas Béla 100, Nagy Dénes 50, Gombási János 100, Biró István 50, Weres Béla 50, Árkosi Tamás 100, Páll András 50, dr. Szathmári Miklós 50, Lőrinczy Dénes esp 50, Benczédi Domokos 100, Gál Gyula 50, Pataki András 50, Nagy Domokos 50, ifj. Lőrinczy Dénes 50, Végh Béni 50, Lőfi Ödön 50, Kovács Lajos 50, Kovács Imre 50, Benedek Gábor 50, Taar Géza 50, Székely Kelemen 50, Gál Mózes 50, Barabás Béla 100, Orbók Gyula 50, Fűöp Zoltán 50, Halmágyi János 50, Csongvai Lajos 50, Máthé Zsiga 50, Pethő Kálmán 50, Keresztési Dénes 50, Biró Izsák 100, Pap Gyula 50, Benedek Mihály 100, Bedő Árpád 50, Antonya Mihály 100, Sz.-udvarhely 200 L.

Tisztelettel kérem a hátralékok és előfizetési díjak be-
küldését, hogy a folyóirat szétküldése pontosan történhessék.

Kolozsvárt, 1933. dec. 8.

Hadházy Sándor,
pénztárnok.

